

Kolorektālā vēža augsta saslimšanas riska slimnieku identifikācija

*Linda Kokaine¹, Andris Gardovskis^{1,2}, Signe Subatniece²,
Edvīns Miklaševičs², Jānis Gardovskis^{1,2}*

¹Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca, Latvija

²Rīgas Stradiņa universitāte, Pārmantotā vēža institūts, Latvija

Ievads. Kolorektālais vēzis (KRV) ir viens no biežāk sastopamajiem vēžiem Latvijā un pasaulē (apmēram 10% no visiem ļaundabīgajiem audzējiem). 2011. gadā tas bija otrs biežāk sastopamais ļaundabīgais audzējs Latvijā (1200 saslimšanas gadījumi). Tiek uzskatīts, ka 15–30% gadījumu slimība ir saistīta ar pārmantojamību, kad pacienta pirmās un otrās pakāpes radniekiem sastopams KRV, endometrija, olnīcu, tievo zarnu, urīnvada vai nieru izvadsistēmas vēzis. Mazāk nekā 5% ģimenēs KRV gadījumu ir novērojami vēža sindromi.

Darba mērķis. Atlasīt pacientus ar pierādītu KRV diagnozi, kas atbilst paaugstinātas saslimšanas riska kritērijiem.

Materiāls un metodes. Veikts retrospektīvs pētījums, kurā apkopoti 915 klīniskie gadījumi no lielākajām Latvijas onkoloģiskajām slimnīcām laikposmā no 2009. gada janvāra līdz 2014. gada decembrim (6 gadi). Pacientu datu analīze ietver ģimenes onkoloģiskās anamnēzes un klīnisko datu iegūšanu. Visiem pacientiem ņemts asins paraugs turpmākai materiāla ģenētiskai izmeklēšanai.

Rezultāti. No 915 pacientiem ar pierādītu KRV 58% (n = 530) ir sievietes, 42% (n = 385) – vīrieši. Pacienti ir vecumā no 18 līdz 88 gadiem, vidējais vecums – 67 gadi. KRV lokalizācija precizēta 570 pacientiem: aklā zarna un tās piedēklis – 42, augšupejošā zarna – 52, šķērszarna – 20, lejupejošā zarna – 11, sigmveida zarna – 177, rektosigmoidālās pārejas zona – 29, taisnā zarna – 237 pacientiem. Diviem pacientiem konstatēta resnās zarnas polipoze. KRV stadija zināma 544 pacientiem: I stadija – 44, II stadija – 167, III stadija – 206, IV stadija – 127. No apkopotajiem 915 klīniskajiem gadījumiem, 53 pacientu ģimenes onkoloģiskā anamnēze atbilst kritērijiem, kādai no riska grupām, kam ir paaugstināta iespēja saslimt ar KRV. 13 pacienti atbilst klasiskajiem pārmantotā nepolipozā kolorektālā vēža (Amsterdams II) (*Hereditary Non-polyposis Colorectal Cancer*, HNPCC) kritērijiem, septiņos gadījumos konstatēta HNPCC sindroma vēlīna izpausme (Amsterdams II kritēriji bez vecuma ierobežojuma), 31 gadījumā ir aizdomas par HNPCC sindromu pacienta ģimenē, divos gadījumos konstatēta atbilstība FAP (*Familial Adenomatous Polyposis*) sindroma kritērijiem.

Secinājumi. Paaugstināta KRV saslimšanas riska kritērijiem atbilst 5,6% no visiem pētījumā iekļautajiem pacientiem ar pierādītu KRV. Atlasītajai slimnieku kategorijai būtu indicēta molekulāra izmeklēšana turpmākai padziļinātai ģenētiskai analīzei, KRV prognostisko faktoru pierādīšanai.